

děny do čtrnáctidenních soustředění; platí zásada - tři týdny vyučování všeobecně vzdělávacích předmětů, jeden týden vojenské.

V článku jde skutečně pouze o několik postřehů. Jsou navíc vybírány účelově ve prospěch profesionalizačních trendů ČSA, zvláště přípravy vojenských profesionálů. Domníváme se totiž, že francouzské zkušenosti nám jsou v nejednom ohledu natolik blízké, abychom je neodmítali. Zamýšlení nad nimi tak považujeme za nezbytné pro koncepční tvůrce, ale nepochybně bude užitečné i daleko širší vojenské veřejnosti, zejména školské.

Plukovník Ing. Miroslav Veselka

VOJENSKOPOLITICKÉ ASPEKTY KONFLIKTU V PERSKÉM ZÁLIVU

Historie ukazuje, že na jakoukoli příští válku, má-li být úspěšná, je třeba se připravovat jinak, než na válku minulou. Proto jakékoli pokusy o vyvození jednoznačných závěrů pro budoucí vojenskostrategické koncepce, členění ozbrojených sil i zásady jejich použití jen na základě konfliktu v Perském zálivu musí být posuzovány přísně kriticky.

Krise byla testem kladného vývoje mezinárodních vztahů obecně, vztahů mezi USA a SSSR zvláště. Rada bezpečnosti OSN se poprvé v historii zabývala mezinárodní krizí, v níž šlo o jednu z velmocí (USA) a přijala rezoluce, umožňující použití vícenárodních ozbrojených sil k jejímu řešení. Bezprecedentní je i rezoluce RB OSN o podmínkách trvalého příměří, a to tím, že poprvé aktivně, komplexně a rozhodně stanovuje podmínky pro ukončení konfliktu (zničení ZHN včetně zásob, výrobních zařízení a surovin k jejich výrobě, ponechání řízených střel s dosahem do 150 km, potvrzení hranic z roku 1963, vytvoření demilitarizovaného pásma, jeho obsazení jednotkami OSN, navrácení uloupeného majetku Kuvajtu, náhrady škod).

Takové řešení krize se může stát výstrahou pro „možné agresory“. Přitom úspěšné použití vojenské síly v Perském zálivu nesmí změnit základní normy mezinárodních vztahů, založených na mírovém řešení sporů.

Podle národních či oblastních zájmů se zdůrazňují různé příčiny vzniku krize a metody jejího řešení. Husajn zdůvodňoval agresi historickými iráckými nároky na Kuvajt, úmyslem přerozdělit zisky z arabské ropy podle hesla „bohatým brát, chudým dávat“. Civilizovaný Západ ospravedlňoval svoje postupy nepřístupným připojením svrchovaného státu, popř.

projevem počínajícího konfliktu mezi Severem a Jihem. I když každý z uváděných důvodů měl určitý dílčí vliv, nelze je považovat za rozhodující.

Kuvajt nikdy nebyl součástí iráckého státu; obě území byla od 16. do konce 19. století v područí Osmanské říše. Krizi iráckého hospodářství nezpůsobil Kuvajt, ale politika Husajna, který se místo o hospodářský růst staral o osobní moc zajišťovanou co nejmodernější armádou. Irácké zahraniční dluhy před připojením Kuvajtu činily 70 miliard dolarů. Na krizi nejvíce hospodářsky dopadly vedle Iráku rozvojové země Jihu a státy střední a východní Evropy tzv. Severu.

Rozhodující příčinou konfliktu v oblasti Perského zálivu byla snaha o kontrolu hlavních zdrojů ropy, tím i o získání možnosti diktovat její ceny. Irácký podíl na světových zásobách ropy by se obsazením Kuvajtu zvýšil z 9,8 na 19,3 %. Pod hrozbou použití síly proti Saúdské Arábii by Irák nepřímě rozhodoval o dalších 25 %. Faktický monopol na téměř 45 % světových zásob ropy by pak byl i monopolem na určování světových cen. O jejich zvyšování Irák usiloval dlouhodobě. USA a další vyspělé země měly a mají naopak zájem (až na krátkodobé spekulativní výjimky) udržet ceny ropy na pro ně rozumně nízké úrovni umožňující hospodářský rozvoj. Svědčí o tom skutečnost, že světové ceny ropy po krátkém vzestupu již v průběhu války značně klesly.

Před válkou všeobecně panující předpoklad, že "čas hraje pro Irák", se ukázal mylným. Ekonomická blokáda nebyla sice neprůchodná, zároveň však arabské proirácké hnutí nenabývalo nekontrolovatelného rozsahu. Značnou zásluhu na tom měly diplomatické a vojenské postupy USA, které zabránily zavlečení Izraele do konfliktu. Z krátkodobého hlediska lze kladně hodnotit, že USA postupovaly podle Charty OSN a deklarací Rady bezpečnosti. Z dlouhodobého pohledu se však jejich vyhraněná podpora monarchistických režimů v Perském zálivu, které jen stěží přežijí výbuch panarabského nacionalismu, může ukázat jako chybná. Nelze vyloučit, že kdyby USA již dříve podpořily demokratické změny v Saúdské Arábii a Kuvajtu, napomohly řešení palestinského problému apod., nedošlo by ke krizi. Husajnovu akci by totiž v takovém případě všechny arabské státy bez výjimky odsoudily. USA si budou chtít i nadále zachovat iniciativu při celkovém řešení blízkovýchodních problémů. Od sedmdesátých let nebyvalá zahraničně politická americká aktivita v oblasti nepřímě potvrzuje skutečnou platnost vojenskostrategického pojetí "diferencovaného odstrašování", jejíž úředně ještě neschválený návrh již více než před dvěma lety předpokládal přenesení vojenskopolitické aktivity na mimoevropská válčiště.

Rovněž Sovětský svaz ve vztahu k irácké agresi vůči Kuvajtu vycházel z Charty OSN a prokázal, že prosazuje nové myšlení ve své zahraniční politice. Určitá nerozhodnost a nedůslednost, projevující se při embargu i válce, byla důsledkem vnitřních rozporů v SSSR, zájmem na vyšších cenách ropy a předcházejícími těsnými politickými, ekonomickými i vojenskými vztahy s Irákem. Sovětskou nabídku na mírové zprostředkování krátce před zahájením pozemních operací spojeneckými silami nelze hodnotit jinak, než jako snahu o získání arabského veřejného mínění ve prospěch své dlouhodobé politiky, zachování vlivu v oblasti a posílení mezinárodního postavení Gorbačova, které ztrácel. Sovětskému vedení bylo předem známo, že jím navrhované řešení je pro USA nepřijatelné.

Všechny evropské státy si uvědomily svoji zranitelnost krizí v Perském zálivu, ke které většina z nich vyzbrojováním Iráku přispěla. Mezinárodní kontrola vývozu zbraní a technologií, zvláště jaderných i balistických, se proto stává aktuálnější.

Evropská společenství od počátku krize zaujímala pevné a očekávané stanovisko. Podpořila ekonomická donucovací opatření proti Iráku i jejich zesílení. Jakmile bylo zřejmé, že situaci bude nutné řešit vojensky, neměla ani institucionální mechanismy, ani společné ozbrojené síly, které by umožnily, s výjimkou finanční podpory, přiměřenou kolektivní reakci. Západoevropská unie (ZEU), jejíž vojenský zásah není co do prostoru omezen právním opatřením, nemá schopnost vytvořit sjednocené velení. To má naopak Severoatlantická aliance. Smluvně stanovený prostor zodpovědnosti NATO však nedovoluje zasadit alianci

řízené ozbrojené síly mimo Evropu, Severní Ameriku a Atlantik severně od obratníku Raka. Řešením pro další období pravděpodobně bude vytvoření vícenárodního vojska pro rychlé nasazení v rámci NATO, do kterého by své kontingenty vyčlenily členské země ZEU. V případě potřeby zasáhnout vojensky mimo smluvně stanovený prostor zodpovědnosti NATO by vojsko pro rychlé nasazení mohlo přejít pod velení ZEU. Vyloučit nelze ani rozšíření smluvně stanoveného prostoru zodpovědnosti NATO.

Všechny evropské státy poskytly, přes projevy pacifismu u části domácího veřejného mínění, podporu americké iniciativě. Z již uvedených důvodů byla uskutečněna individuálně a zahrnovala různé formy: politický souhlas, finanční příspěvky, poskytnutí vzdušného prostoru, základen, dopravní sítě, zdravotnických zařízení i přímé vyslání ozbrojených sil. Veškeré sladení při využívání podpory zajišťovaly USA, včetně příprav a vykonání vojenského zásahu. Evropským zemím bylo zřejmé, že vnitroeurovsky orientovaný systém KBSE nemůže ještě dlouho převzít roli NATO, popřípadě ZEU. Vlivná západoevropská "lobby" bude vykonávat na USA nátlak, aby přiměly Izrael k pragmatičtějšímu řešení situace na Blízkém východě.

V arabském světě se válkou prohloubila nejednotnost; je pravděpodobné, že se situace vyřazením Iráku jako jednoho z hlavních uchazečů o vedoucí roli podstatně nezmění. V Saúdské Arábii nelze zatím očekávat výraznější demokratizační změny, které by mohly vést k nastolení jiného státního zřízení. Monarchie bude těsně spolupracovat s USA a svůj mezinárodní vliv uplatňovat prostřednictvím financí. Ostatní státy Rady pro spolupráci v Perském zálivu nemají možnosti hrát vedoucí roli v arabském světě. Konflikt prokázal vojenskou slabost Rady. Přesto by mohla být základem pevnějšího bezpečnostního systému, pokud se k ní připojí Egypt a Sýrie. Oba tyto státy vstoupily do protirácké koalice, aby kromě jiného posílily svoje ambice na vedoucí úlohu v oblasti. Zatímco v Egyptě je situace poměrně stálá a jeho zahraniční politika ovlivnitelná velkým rozsahem americké vojenské a hospodářské pomoci, v Sýrii se jeví budoucnost režimu Assáda jako křehká. Nevyužil v průběhu krize nabídnutou možnost řešit mírovou smlouvou s Izraelem problém Golanských výšin. Za příznak slabosti režimu lze považovat nedostatek bojového nadšení syrského kontingentu za války. K narušení stálosti režimu v Sýrii může přispět i pravděpodobný nárůst úsilí fundamentalistického islámského hnutí o ovlivňování státní politiky. Proto lze očekávat, že USA a jejich spojenci urychlí řešení libanonského problému. Ostatním arabským zemím již jejich geografická vzdálenost znemožňuje výrazněji ovlivňovat vývoj situace v Perském zálivu. Výrazně poklesne podpora, a tím i vliv OOP, která se svým proiráckým postojem dostala do značné izolace. To může oddálit vyřešení palestinské otázky.

Nadějnou záruku pro spolehlivou politiku v oblasti mohou zatím poskytnout pouze nearabské země, tj. Izrael, Turecko a Írán. K jejich úspěšnější spolupráci by přispěla iránsko-turecká dohoda, která by omezila vliv sunnitských Kurdů jen na Irák na jedné straně a zmrazila podporu konfliktního muslimského hnutí v SSSR i Šíitů v Iráku na straně druhé. Takový postup by vyhovoval nejen Turecku, kde žije polovina 25 miliónů Kurdů, ale i Saúdské Arábii, která se obává jednostranné proiránské orientace šíitských fundamentalistů na iráckém jihu. Případný vznik obranného paktu mezi Izraelem, Tureckem a Íránem, který by mohl plnit roli nárazníkového pásma mezi Severem a Jihem, by byl pravděpodobně podmíněn vyřešením palestinské otázky mezinárodní konferencí, čímž by se omezil protirábský charakter společenství při současném zajištění izraelské bezpečnosti.

Nejistý je další vývoj v Iráku. Zúčastněné země mají rozdílné názory, shodují se v jediném - zabránit rozdělení Iráku. Saúdská Arábie bude pravděpodobně prosazovat odstranění vedoucí úlohy strany BASS a nastolení vlády současné opozice, SSSR je naopak pro zachování BASS u moci, Írán by v Bagdádu rád viděl proiránskou vládu. Rozhodující vliv uplatní USA, které alespoň v počátečním období budou nejspíše prosazovat vojenské vedení státu, ale bez Husajna. Není totiž k mání jiná akceschopná síla. Skutečností zůstává, že jakýkoli bezpečnostní systém na Blízkém východě bez Iráku by byl klamnou představou.

Obecně krize v Perském zálivu potvrdila historickou zkušenost, že o skutečných výsledcích i vítězné války rozhodují především poválečná jednání, a ta jsou zatím jen v počátcích. Arabské státy i Izrael k nim však po dlouhé době "dozrály".

Z vojenskostrategického hlediska se prokázalo, že dosavadní směr považovat vojenské operace ve "třetího světa", co do použití zbraní a vedení bojové činnosti za odlišné od případných operací na evropském válečném poli, jsou překonány. Státy "třetího světa" mají možnost použít stále modernější konvenční, chemické, biologické a v budoucnu i jaderné zbraně. Problém vytváření vícenárodnostních ozbrojených sil pod společným vedením, se složitým týlovým zabezpečením přestává být typický jen pro Evropu. Dosavadní vlastníci zbraní hromadného ničení, především jaderných, se nemohou spoléhat, že další možný protivník ze "třetího světa" je proti nim nepoužitelný.

Irácká agrese ukázala, že zatím nelze přeceňovat přátelské vztahy se sousedy a přitom podceňovat úlohy ozbrojených sil. Ani velmi kvalitní profesionální armáda, není-li její počáteční válečné úsilí podepřeno celonárodní mobilizací všech sil lidských, ekonomických i psychických, nemůže být spolehlivou zárukou svrchovanosti státu. Samostatné doktríny obrany, včetně vlastní doby trvání samostatné vzdušné operace docházela ze snadno dosažitelné absolutní převahy ve vzduchu, nejistoty o účinnosti leteckých úderů a snahy, co nejvíce zkrátit dobu trvání pozemní operace a omezit ztráty. Dodržování tohoto přístupu bylo i politickou nezbytností. Kongres ani americké veřejné mínění by dlouhodobě vedenou válku s velkými ztrátami, obdobně jako ve Vietnamu, nepodporovaly.

Po zkušenostech z Vietnamu, kdy byly ozbrojené síly USA, především vojenské letectvo, zpočátku zasazeny bez odpovídající hodnoty a postupně posilovány, byla v Perském zálivu metoda stupňování odmítnuta. Nahradila ji koncepce "nepřekonatelných sil" (Overwhelming Force Strategy). Spojenecká vojska podle ní neměla vstupovat do boje, pokud nebude k použití připraven vojenský potenciál, zajišťující vítězství v co nejkratší době. Vlastní operace byla uskutečněna podle zásad "vzdušného a pozemního boje" (Air Land Battle). Rozhodující úloha a dlouhá doba trvání samostatné vzdušné operace docházela ze snadno dosažitelné absolutní převahy ve vzduchu, nejistoty o účinnosti leteckých úderů a snahy, co nejvíce zkrátit dobu trvání pozemní operace a omezit ztráty. Dodržování tohoto přístupu bylo i politickou nezbytností. Kongres ani americké veřejné mínění by dlouhodobě vedenou válku s velkými ztrátami, obdobně jako ve Vietnamu, nepodporovaly.

Spojenecká vojska sice splnila úkol Rady bezpečnosti - osvobodit Kuvajt, další dva cíle, které sledovaly ve válce USA, se zcela, či zatím splnit nepodařilo. Rychlým ukončením bojů v důsledku politických a finančních motivů došlo k podcenění zbytkového iráckého vojenského potenciálu, který měl být snížen na co nejmenší. Irák v podstatě nebojoval, orientoval se na zachování sil pro poválečné řešení. Husajn včas stáhl 700 tanků z Kuvajtu a má nyní asi 1800 kusů. Čtyři divize Republikánských gard byly jen částečně poškozeny a jejich bojeschopnost rychle obnovena. K dalšímu posílení iráckých ozbrojených sil došlo povoláním osmnáctiletých občanů do armády počátkem dubna 1991. Odhadované zbytkové počty letadel se pohybují od 200 do 240, dalších 130 je v Íránu. Povstalecké hnutí, plnící úlohu poválečného konfliktu nízké úrovně, sice způsobilo značné ekonomické a vojenské ztráty, ale nevedlo zatím ke splnění třetího cíle, tj. svržení Saddáma Husajna. Veřejně neprohlášený cíl USA - zajistit širší strategickou přítomnost svých ozbrojených sil v oblasti Perského zálivu - bude předmětem poválečných jednání.

Oproti očekávání nevedla válka v Perském zálivu, vzhledem k nadměrným zásobám zbraní, k podstatnému oživení zbrojního trhu, jehož roční celosvětový obrát představuje bilión dolarů. Výjimku tvoří zbraňový systém PLRS Patriot. Americké ministerstvo obrany již nakoupilo 7000 kusů řízených střel za 2 miliardy dolarů. Zájem o ně projevily i Turecko, Itálie a Spojené arabské emiráty. Poměrný úspěch PLRS Patriot (podle některých zdrojů proble-

matický - tři až pět střel na jeden sestřelený SCUD) posílil v USA kruhy, vystupující ve prospěch pokračování SDI (pojetí strategické vesmírné obrany). Programům protiraketové obrany na válčišti může být dána přednost před strategickou protiraketovou obranou.

V centru pozornosti technologicky méně pokročilých zemí, včetně Číny a SSSR, budou i vysoce přesné zbraně, které přispěly k rychlé porážce iráckých ozbrojených sil, jejichž výstavba stála 50 miliard dolarů. Poskytnutí takových technologií "třetímu světu" by snížilo vojenskou převahu Západu, způsobilo, že příští války by byly ještě ničivější a narušily by rovnováhu rozvojové oblasti. Obdobné platí o technologii Stealth, o kterou usiluje již 40 zemí. Vývoj vedoucí k hromadění zbraní v Perském zálivu by mohl být utlumen v důsledku podstatného omezení vojenského potenciálu Iráku, zastavení přílivu zisků z ropy i mezinárodní kontrolou zbrojního vývozu. Zvlášť významnou úlohu v tomto procesu budou mít USA, pro něž myšlenka uspořít náklady na zpětnou přepravu bojové techniky jejím prodejem v oblasti je velmi lákavá. V americkém tisku se objevily zprávy, že Washington zvažuje možnost prodeje zbraní pěti zemím Perského zálivu v hodnotě 18 miliard dolarů (bez dodávky 46 letounů F-16 Egyptu).

V odborných kruzích zemí, které se aktivně účastnily konfliktu, především v USA, se objevují i první předpovědi o jeho důsledku na členění ozbrojených sil. Úvahy směřují především k vojenskému námořnictvu a letectvu. Představitelé amerického vojenského námořnictva využívají krize hlavně k odvrácení požadavků části Kongresu na snížení počtu letadlových lodí. Argumentují tím, že při jakékoli krizi ve světě kladou vedoucí politikové nejdříve otázku kolik, za jak dlouho, může být letadlových lodí v oblasti. Vojenské letectvo oponuje tvrzením, že obdobné vhodné geografické podmínky pro přiblížení plavidel, umožňující využít palubní letectvo k úderům do hloubky území protivníka, se nemusí opakovat. Prosazuje pojetí využívání základnového letectva dlouhého doletu, vyzbrojeného "stand-off" zbraněmi. Vysoké nároky, které byly kladeny na strategickou vzdušnou přepravu, povzbudily Kongres k podpoře programu velkokapacitního dopravního letounu C-17. Oponenti zdůrazňují, že jen málokterý stát třetího světa má tolik peněz, aby mohl vybudovat již v míru infrastrukturu pro letectvo v takovém rozsahu, jako Saúdská Arábie. I když si pozemní vojsko (PV) příliš nezabývalo, vyslání obřímých svazků spojenců do oblasti nasvědčuje tomu, že ke zvažovanému rušení tzv. "těžkých" divizí PV nemusí dojít. Na druhé straně je však málo pravděpodobné, že by ještě jednou v některé zemi mohlo dojít k takovému nahromadění zbraní, především tanků, jako v Iráku.

Organizační změny lze očekávat i ve vojenském zpravodajství USA. Mělo by dojít ke snížení počtu mezičlánků, tím ke zrychlení informačního toku. Nové mají být vytvořena společná zpravodajská střediska všech druhů ozbrojených sil u velitelství na jednotlivých válčištích, popř. oblastech, napojená na údajovou základnu ministerstva obrany, pozemního vojska, vojenského letectva a vojenského námořnictva.

USA se s konečnou platností zbavily "vietnamského" syndromu. Jeho, věřme že jen dočasně, nahrazování "iráckým" vede některé americké politiky, především vzhledem k blížícím se volbám, k nekritickému hodnocení a podřizování se všeobecnému nadšení a nacionalismu. Vznůst sebevědomí USA a případný další pokles politického vlivu, ekonomické i vojenské síly SSSR, by mohly vést k přeceňování vlastních pozic z jedné a nedůvěře z druhé strany. Místo očekávaného vývoje k vícepolárnímu světu může, alespoň dočasně, být svět jednopolarní, doprovázený snížením zájmu o odzbrojovací procesy.

K HODNOCENÍ A PŘEDPOVĚDI POLITICKO-VOJENSKÉ SITUACE POLSKA

V souladu se záměry a posláním našeho časopisu bychom rádi naši čtenářskou obec seznámili postupem času se záměry sousedů našeho státu tak, aby naši důstojníci byli schopni se v hrubých rysech orientovat v současném vývoji politicko-vojenské situace těchto států a také vyvodit příslušné závěry. Velmi vhodným se zdá být článek autora plukovníka v záloze prof. dr. Andrzeje Madejského, uveřejněný v Mysli Wojskowej č. 1/1991.

Ozbrojené síly - jejich početní stavy, výzbroj a výstroj, vnitřní členění a systém velení - pokud mají být schopny vést účinnou činnost, musí být přizpůsobeny vojensko-politické situaci státu. Také Polská armáda nezávisle na tom, zda kladně nebo záporně zhodnotíme činnost mocenských orgánů PLR v této oblasti, byla přizpůsobena potřebám a podmínkám rozložení sil po Jaltě, umístění Polska v tomto členění a odtud vycházejících pravděpodobných podmínek působení.

Toto poměrně na tu dobu stále rozložení sil vytvořením protistojících, dokonce nepřátelských vojenských uskupení NATO a VS se rozpadá. Přesněji řečeno - rozpadá se Varšavská smlouva, ale i politické systémy států, které toto spojení vytvářely. K moci z vůle společnosti se dostávají nové síly, které mění společenský řád těchto států. V podstatě se vytvářejí nové snahy, společenské cíle.

Situace je a ještě několik dalších let bude velmi nestálá, pokud nenastane jiná nová situace, za níž budou stanoveny možné jednoznačné požadavky a vytvořeny podmínky pro obranyschopnost státu. Ke změnám může v současnosti dojít velmi rychle, možná přímo náhle a bouřlivě. Avšak nejbližší roky lze považovat za léta přechodného stavu.

Lze říci, že Polská armáda v současné podobě není již nejlépe připravena na novou situaci a podmínky. Tato situace také ještě není zcela v podrobnostech jasná a přehledná.

Každá reorganizace, zvláště tak složitých a rozvětvených systémů, jakými jsou ozbrojené síly, je velmi nákladná. Není možné si tedy dovolit řadu nejistých rozhodnutí, kterými by se měl průběžně z chodu řešit vyvíjející se stav. Je vhodné raději s pokusit:

- stanovit možnosti (varianty) rozvoje zcela určité situace s výhledem přinejmenším na několik let nebo desetiletí,

- vyhotovit více možností konečného vnitřního členění ozbrojených sil,
- vypracovat programové nástroje (vzory) přechodu ze současného stavu k předpokládanému v jednotlivých možnostech,

- vytvořit předem stanovený pracovní plán změn, který by počítal se všemi možnostmi (také i s mírou pravděpodobnosti), byl tak promyšlený, aby při vývoji podrobností situace byl schopen přijmout strukturální změny bez velkých nákladů.

Rozvoj politicko-vojenské situace v Evropě může během několika let, z hlediska zájmů Polské republiky, směřovat ke:

- vzniku jednotného evropského bezpečnostního systému s účastí USA, Kanady a SSSR, s využitím zpočátku současného členění NATO, které by bylo rozšířeno o jeho nové členy (byvalé členské státy VS); samozřejmě, že pod novým označením (např. EATO - Evropská

atlantická bezpečnostní organizace), s následným postupným se slučováním s organizací Helsinské konference,

- zapojení se celého sjednoceného Německa do NATO, včetně nepřetržitého odchodu z jeho území sovětských vojsk spolu s vojsky Severoatlantického paktu (zvláště USA, Francie a Velké Británie),

- "neutralizaci" sjednoceného německého státu.

Nejvýhodnější pro bezpečnost Polska by bylo řešení první, protože z jedné strany zabezpečuje udržet v organizaci NATO ozbrojené síly Německa, a z druhé dává možnost reformním silám v SSSR pokračovat v "perestrojce".

Druhé řešení je nepříznivější. Sice zabezpečuje, aby Německo zůstalo v NATO, a tím se snižuje nebezpečí, že jím bude Polsko napadeno, ale současně staví sovětské reformní síly do výjimečně nepříznivé situace, při níž je velmi pravděpodobné, že dojde k sesazení prezidenta Gorbačova, udušení přestavby a ke znovunastolení impéria nebo jeho rozpadu na základě pro nás stejně nebezpečného (a také pro celou Evropu a svět) nacionalismu, zvláště velkoruského a ukrajinského.

"Neutralizace" sjednoceného německého státu se zdá být pro náš stát nevýhodným řešením. To, že by chyběla kontrola velkého Německa, by mohlo vést znovu k uvedení do pohybu mechanismů vedoucích k politickým, hospodářským a vojenským porozuměním obou našich velkých sousedů a opět na úkor Polska (viz rok 1939). Třetí možnost vývoje událostí je, podle mínění autora, nejméně pravděpodobná, a to vzhledem k rozhodnému postoji samotného Německa i ostatních členských států NATO. Naskytá se však otázka, zda k tomuto stavu nedojde v budoucnosti.

Jaké závěry jsou vyvozeny pro Polskou armádu:

Možnost první. Polsko se postupně začleňuje do sjednocených evropských (EATO?) ozbrojených sil. Ohrožení bezpečnosti určitými, blízkými sousedy je mizivé a postupem doby se stále více zmenšuje. Je nepatrná, třebaže možná rostoucí hrozba střetu, dokonce celosvětového charakteru, např. mezi "jihem" a "severem" naší Země (?). Pokračující odzbrojení vede případně dále proto k tomu, že s vytvářením evropského společného domu, by došlo k postupnému upuštění členských států od národních ve prospěch evropských ozbrojených sil.

Druhá možnost. SSSR nebo státy, které se dostávají ze současného svazového systému (pokud by došlo k rozpadu SSSR nebo k přetvoření se do jiného státu, či svazku států), by byly po mnoho let soustředěny na uvedení do pořádku své vnitřní situace, a to především hospodářské. Plánovitě pojatá ozbrojená agrese zaměřená vůči sousedním státům se zdá být málo pravděpodobná. Avšak nikoli nemožná. Dějiny skýtají s dostatek příkladů snahy, která vyřeší své vnitřní problémy napadnutím sousedů. Nevypočitatelné, nedůležité, někdy přímo chorobné protisovětské projevy určité části naší společnosti v podstatě nahrávají protipolsky zaměřenému vývoji v SSSR. Je to však činnost osob, které jsou oslepeny nenávistí, kteří tleskají pro nás nepříznivému vývoji situace.

Je však ještě další možnost vojenského ohrožení Sovětským svazem a jeho dědici, která není motivována plánovaným ozbrojeným napadením, ale pouze živelným vývojem válečných událostí. Současný, celkově lze říci mírový průběh "perestrojky" v SSSR může při neúspěchu nebo oslabení reformních sil přerůst v občanskou válku. Za situace, kdy v Německu je rozmístěno mohutné uskupení sovětských vojsk, mající asi 20 pozemních divizí a několik set bojových letounů a úderných vrtulníků, v Polsku je několikatisícová skupina, se zdá být velmi možné, že dojde k přenesení bojové činnosti na území Polska. U těchto vojsk může dojít ke vzájemné roztržce a tehdy mohou bojovat mezi sebou. Za této situace může dojít k pokusu intervence z území SSSR atd. Současně se mohou uvést do činnosti, dokonce bojové, protireformační síly v Polsku. Polská armáda musí být proto schopna mít účinný vliv na vývoj situace na území vlastního státu, čelit chaosu, nastolit výkon práva a pořádku,

zabezpečit, aby různým částem cizích vojsk byly poskytnuty podmínky pro jejich klidný přesun přes území Polské republiky nebo je účinně internovat.

Třetí možnost, ta nejhorší, předpokládá, že se v Německu obrodí nacionalismus, a to především protipolsky zaměřený. To je možné, protože rychlé připojení NDR, vlastně pohlcení NDR Německou spolkovou republikou bude mít záporný dosah na německé národní hospodářství. Hrozí jí, třebaže je nyní v rozkvětu, velmi vážný otřes, Němcům úhrnem (především západním) se může snížit životní úroveň, což je nezdůvodnitelně obrátí proti Polsku. Bylo by obtížné za takové situace počítat s účinnou intervencí Západu. Velmi pravděpodobná by se zdála pomoc nám poskytnutá reformujícím se s úspěchem SSSR, pamatujícím tragickou minulost. Naskytá se však otázka, zda reforma v SSSR bude probíhat natolik úspěšně, aby mohl ve vlastním zájmu takovou pomoc poskytnout nebo také, zda vůbec se tato reforma nepřeruší a v důsledku toho místo pomoci z východu nepocítíme další ohrožení naší svrchovanosti?

V podmínkách, které mohou vzniknout v důsledku předpokládaného vývoje událostí v této variantě, Polsko, nezávisle na rozsahu ozbrojeného zápasu, nebude schopno se samostatně postavit vůči agresí. Lze se pouze pokusit předejít tomu, aby porážka nenastala příliš rychle, aby svět získal čas na rozvinutí tlaku na agresora a donutil ho ustoupit od jeho předpokládaných cílů.

Z uvedených možností rozvoje politicko-vojenské situace jsou patrné následující závěry:

- z žádné z nich není zřejmé, aby náš stát vedl pravidelnou útočnou válku, spíše naopak:
  - nejpravděpodobnější je naše účast v celoevropském bezpečnostním systému,
  - je možné vedení činnosti za podmínek občanské války s charakterem nastolit pořádek,
  - nejméně pravděpodobné je (ale také možné) vedení války výslovně obranné, proti převažujícím a velmi moderně vybaveným silám protivníka, s cílem způsobit mu co největší ztráty a zpomalit konečnou porážku;

● úspěch reforem v SSSR je nejvyšším zájmem Evropy a světa, jakož i bezpečnosti Polské republiky a polského národa; krach "perestrojky", případné rozmišky, jaké z toho mohou vzniknout, hrozí všelidskou katastrofou, včetně polského státu a národa; je tedy nezbytné, podle svých možností pomáhat přestavbě a nedělat nic, co by mohlo nahrávat protireformačním silám v SSSR; je nutné si zachovat zdravý rozum i úsudek a účinně působit proti neuváženým pokusům prohlubování ve společnosti našich sousedů, zvláště SSSR a Německa, protipolských citů, i kdyby to mělo vyžadovat odstoupit od určitých ideálů.

Autor se pokusil načrtnout cílové možnosti **členění, zabezpečení a systému velení ozbrojeným silám Polské republiky**, které jsou přizpůsobeny výše uvedeným možnostem vývoje politicko-vojenské situace.

Varianta A - vznik a vývoj jednotného evropského bezpečnostního systému s účastí USA, SSSR a Kanady (EATO).

Pokus o podrobné stanovení velikosti a členění ozbrojených sil účastnického státu budoucího jednotného evropského bezpečnostního systému (jednoty) není dosud ještě možné učinit. Požadavky budou vycházet z charakteru ohrožení této bezpečnosti. Možná, že z počátku bude EATO paktem, který bude vytvořen spíše bez určitého zaměření proti žádnému protivníkovi, jako spíše proto, aby byla zachována obranyschopnost všech jeho účastníků. Podíl jednotlivých států v ozbrojených silách bezpečnostního systému bude pravděpodobně stanoven všemi účastníky. Lze soudit, že požadavek doplňování armády všeobecnou brannou povinností spíše zanikne. Státy přejdou na systém dobrovolnické armády nebo tvořenou vojáky z povolání (profesionální) a také vytvoří jednotný systém protivzdušné obrany, systém velení, jakož i dopravy, soustavu spojení, systém vojenského zpravodajství a průzkumu. Každý stát bude pravděpodobně mít nějaký systém teritoriální (územní) obrany, včetně obrany pobřeží, ale také i vlastní systémy bojové přípravy vojsk, zabezpečení, služeb, kontrarozvědky, pořádkové služby i aparát, který je bude řídit: od

ministra obrany (vojenské správy) až po jednotlivá územní velitelství, včetně velitelství vojenských útvarů.

U územní obrany budou muset být vytvořeny zálohy všech úrovní. To však nebudou početné velké zálohy (není určitý protivník), ale zcela jistě budou rychlé, pohyblivé, bojově účinné, zřejmě spíše vzdušné výsadkové divize (brigády, pluky) než tankové, navíc zálohy zvláštních druhů vojsk (ženijní, protitankové, dělostřelecké atd.).

Malá úhroza, že by vznikla ozbrojená agrese, mimo současného nárůstu ohrožení různými katastrofami (haváriemi) nás nutí, abychom se zamyslili nad účelem přípravy ozbrojených sil uskutečňovanou současně jako tradičně bojovou a záchrannou.

Bude-li ohrožen evropský bezpečnostní systém zevnitř, může dojít k vytvoření jednotných evropských operačních ozbrojených sil. Organizační jádra těchto sil by byla pravděpodobně vytvořena jako stálý prvek, obdobně by pro ně byla k velení připravena kádrová velitelství a stáby. Množství a charakter těchto sil by zřejmě byly ročně (pravidelně) stanovovány odpovědnými orgány bezpečnostního systému, které by určovaly také úkoly pro vytváření a vydržování vojsk jednotlivými členskými státy. Nezdá se, že by Polsko, jako člen jednotné Evropy, vytvářelo síly větší než dvě až tři divize pozemních vojsk a letectva i případně nevelký útvár válečného námořnictva vycvičeného k vedení činnosti pomocného charakteru v sestavě jednotných námořních sil.

Jaké požadavky by byly kladeny na polský kontingent operačních ozbrojených sil? Pravděpodobně by tyto útvary musely být rychlé, schopné uskutečnit manévry na velkou vzdálenost, vysoce bojově a operačně mobilní, sladěné a účinné ve vedení moderní bojové činnosti. Tedy lehké, rychlé a účinné útvary z každého hlediska, třebaže možná málo vhodné k vedení úporné obrany, jakož i vzdušné výsadkové útvary i úderného a stíhacího letectva.

Varianta B vyjadřuje nebezpečí přenesení případné občanské války v SSSR na území Polska, nebo někdy v budoucnosti, snahu o pokus agrese našeho východního souseda vůči okolním státům. První z možností je nejpravděpodobnější. Byla by to sice válka vedená nepřítel "pravidelným" způsobem, ale ani takovou činnost nelze zcela vyloučit. V takové válce by byly zvlášť vhodné také rychlé, vysoce manévru schopné, mobilní útvary schopné velmi účinně působit manévry i rozptýleně, účinně vést nejen údery, ale také úporně držet jednotlivé prostory a objekty, mimo to mít velmi moderně vybavené, rychlé a silné útvary (svazky vojsk), které by byly v hlavní a územní záloze, silné letectvo spíše o charakteru úderném a stíhacím s účinnou protivzdušnou obranou, na území, zvláště v oblastech západního a východního Polska by měly být vytvořeny silné (z protitankového hlediska) pěší útvary, které by se byly schopny úporně bránit i v odloučení.

Druhá možnost (pravidelná, plánovaná, pravděpodobně s překvapením vedená agrese východním sousedem se všemi průvodními znaky moderní války) by vyžadovala mít mohutnější armádu podle vzoru ozbrojených sil SSSR nebo SRN (dle organizačního členění).

Za našich současných podmínek by to byl holý nesmysl. Zůstala by pouze beznadějně vedená obrana všemi silami, s myšlenkou, aby byla opožděna nevyhnutelná porážka k tomu, aby svět měl čas na zásah a zadržel agresora. Za těchto předpokladů se zdá být nejúčinnější, abychom měli ozbrojené síly charakteristické svojí silnou protivzdušnou ochranou, které by bránily především střed, východní a severní oblasti Polska s pobřežím silnou protitankovou obranou schopnou úporně bránit jednotlivé prostory a objekty, velmi silnými, rychlými zálohami, schopnými vést rozsáhlé manévry a prudké údery, činnost v rozptýlení a účinnou bojovou diverzi.

Hlavní síly vojsk, s nimiž se počítá vést úpornou obranu vyčleněných prostorů a objektů, musí být již dříve rozvinuty ve východních a severních oblastech státu.

Varianta C počítá s pravidelně vedenou agresí Německem, s případnou pomocí ozbrojených sil východního a možná i jižního souseda a států západní, případně severní Evropy, nebo také napadení oběma velkými sousedy Polska. Podmínky a předpoklady jsou podobné těm, které autor uvedl u výše uvedené varianty. Problémem zůstane nutnost zachovat

schopnost k přenášení úsilí obrany ze západního na východní směr za poměrně stálého ohrožení pobřeží nebo rozdělení sil až již na východní, tak i západní frontu a mořské pobřeží.

Nároky, požadavky, to je pouze jedna část problému. Druhou část stanoví v současné době dané podmínky a možnosti. Základními otázkami v této oblasti jsou:

- ekonomická a společenská situace dnešního Polska,
- stav vojenských smluv a mezinárodních vazeb Polské republiky a jejích ozbrojených sil,
- současný stav organizace, výzbroje a vybavení Polské armády.

Jak se vyvíjí situace v těchto třech oblastech a jaký je jejich vliv na možnost promyšlené dlouhodobě zaměřené přestavby organizačního členění Polské armády a celého obranného systému státu vede k dalšímu zamyšlení autora.

● Špatný stav národního hospodářství a nezbytnost ho co nejrychleji a zásadně přebudovat za současného uchování životní úrovně obyvatelstva, bez přímého ohrožení zvenčí bezpečnosti státu vedou k tomu, že nelze počítat s růstem, či udržením vojenského rozpočtu na dnešní úrovni. Je nutné tedy počítat s dalším snižováním početních stavů, výzbroje a výbavy Polské armády, pokud se tento vývoj nerozšíří i na další oblasti státu. Nezbytné však je si uchovat schopnost rychle rozvinout ozbrojené síly, dojde-li ke změnám v mezinárodní situaci.

● Pokračuje proces rozpadu Varšavské smlouvy v Československu a v Polsku, v rozporu se skutečnými zájmy těchto států v důsledku velkých emocí a naprostého nerespektování skutečnosti určitou částí společnosti, roste aktivita odpůrců vůči Sovětskému svazu a zvláště jeho armádě především proto, že zůstává na cizích územích. Toto hnutí může dosáhnout drastických forem, které hrozí nevypočitatelnými důsledky. Navíc, působení politických stran, státních orgánů, ba dokonce církve proti tomu je nepostačující, či spíše neúčinné.

Polské ozbrojené síly, které byly po mnohá léta ve Varšavské smlouvě, uzavíraly jednotlivé smlouvy a svazky se spojeneckými ozbrojenými silami. Taktéž polská ekonomika, věda a technika, která zabezpečovala Polskou armádu, měla s jednotlivými členskými státy VS, zvláště SSSR, obdobná spojení. Ukončit tyto smlouvy a závazky vyžaduje rozvahu a čas, aby nedošlo ke ztrátám zabezpečujících zdrojů (byť přechodně) a nadměrnému zavedení rozličných druhů a typů výzbroje (techniky, výstroje), které by vedlo k chaosu v oblasti zabezpečení a služeb.

● Za podmínek u obou výše uvedených bodů současný stav Polské armády v oblasti vnitřního rozdělení a organizačního členění výzbroje a vybavení, členění velení ještě po mnoho let bude účinně brzdit rekonstrukční záměry. Obecně lze říci, že Polská armáda je dnes charakterizována:

■ Poměrně slabým letectvem a válečným námořnictvem v porovnání s pozemními vojsky, a to především tankovými a motostřeleckými. Podle The Military Balance 1989/90 (s propočtem vzhledem ke kvalitě techniky) bez pěších zbraní činí potenciál polských pozemních vojsk asi 8931, leteckých 2847 a válečného námořnictva 941 poměrnou jednotku. Pokud by byl vzat v úvahu potenciál pěších zbraní, vzrostla by převaha potenciálu pozemních vojsk ještě více, tak 2 až 3krát. Což je však zcestné, neboť 1/3 až 1/4 pěších zbraní jsou vlastně zbraně určené k vedení boje (pěchota, výsadkáři, námořní pěchota) a zbytek tvoří osobní zbraně každého vojáka, používané spíše zřídka.

Pokud tedy nebude vzata v úvahu tato část pěších zbraní, lze odhadnout bojový potenciál pozemních vojsk (bez letectva pozemního vojska) na asi 12 000 až 15 000 poměrných jednotek, méně než 3000 u letectva, včetně letectva pozemního vojska, a také méně než 1000 u válečného námořnictva.

Vnitřní poměry u pozemního vojska také mohou vzbuzovat obavy: pěší zbraně 3000 až 6000 poměrných jednotek (průměr 4500), tanky - více než 3500, BVP, OT, včetně dalších obrněných vozidel činí méně než 1500, dělostřelectvo více než 2000 (včetně raket), protitankové zbraně - méně než 500, protiletadlové - poněkud méně než 1500, bojové vrtulníky v celých ozbrojených silách - téměř 240 poměrných jednotek.

Obtíže přetvoření vnitřního organizačního členění může vyvolat přebytek tanků a současně nedostatek protitankových prostředků, bojových a dopravních vrtulníků.

U letectva se může projevit po dlouhou dobu nedostatek všech letounů, zvláště úderných a dopravních.

■ Je patrná zaostalost našich ozbrojených sil v oblasti výzbroje a technického zabezpečení. Převážnou většinu našich tanků tvoří tanky pocházející z padesátých let s případnými malými modifikacemi. Převážná část dělostřelectva pochází z období minulé války. Pokrok v oblasti zdokonalení munice ať již dělostřelecké, tak i ostatních druhů vojsk včetně letectva a válečného námořnictva, který je přímo revolučně uplatňován ve světě, je u nás zcela nepatrný (zavádí se nová technika místo nové munice). Je velké zaostání v oblasti nedoceněných spojovacích prostředků REB, průzkumu, automatizace procesu velení. Také je zanedbaný rozvoj moderních protitankových prostředků. Je počítáno s nejdrazšími, ale nikoli nejúčinnějšími protitankovými prostředky, jakými jsou tanky.

■ Polská armáda trpí, dle názoru autora, z mnoha příčin poměrně rozvětvenými různými službami a jejich zařízeními. Někdy je to dáno technickými nedostatky - např. spojovacího vojska, u velitelství a štábů, u nichž je snaha nahradit množstvím kvalitu. Lze říci, že z jiného pohledu je to důsledek snahy nebýt závislý na trhu. To snad také vedlo k nadměrnému rozšíření služeb týlu - stavebně ubytovací zdravotnické, dopravy, ale svým způsobem také spojovací služby a vojenského školství. Zcela nesrovnatelné s kterýmkoli státem a ozbrojenými silami podobné velikosti je mnoho různých důstojnických škol, vojenských akademií a celé množství nevyužitého potenciálu celostátního školství (Vojenská lékařská akademie působí vedle civilní Lékařské akademie; Vojenská technická akademie - vedle několika polytechnik a akademií i dalších vysokých technických škol; Akademie válečného námořnictva - souběžně působí další dvě civilní námořní akademie; vlastní vojenská gymnázia atd.). A konečně kult administrativy, který se dostal i do ozbrojených sil, vedl k přísné specializaci velitelských funkcí a štábů všech stupňů velení, ale také živelnému rozbušení různých administrativních jednotek: kádrových, kancelářských, organizačně mobilizačních, výchovných, inspekčních, finančních, plánovacích (v oblasti hospodářství, vědecké činnosti), dozorců atd.

Veškeré tyto podmínky je nezbytné při vytváření programových plánů (schémat) přechodu k jinému organizačnímu členění Polské armády vzít v úvahu ve smyslu možného ohrožení našeho státu v budoucnosti.

Jak by tato nová schémata měla vypadat?

První schéma, a to přestavba Polské armády podle předpokladů, které mají vazbu na vytvoření hromadného systému evropské bezpečnosti (EATO).

Nejsnadněji uskutečnitelná přestavba: z jedné strany předpoklad, že v nejbližších několika letech nehrozí bezprostřední ohrožení Polské republiky, je uskutečňováno dalekosáhlé snížení počtů ozbrojených sil, Polsko leží v poměrně bezpečném středu Evropy. Z druhé strany - vysoké nároky na zabezpečení kvality značně převyšuje skutečné možnosti, které vycházejí z celkového civilizačního zaostání Polska.

Zásadní směrnice programu:

● Postupně podle plánu přijatého a uskutečňovaného evropskými státy, ale také především nejbližšími sousedy s ohledem na zvláštní postavení velmocí (jde především o SSSR) zmenšit ozbrojené síly takovým způsobem, aby se přiblížily takovému modelu, který by měl být v budoucnu. Tedy snížit přebujelé služby a jejich zařízení včetně administrativních, snížit stavy tankového vojska, ale nezmenšovat PVO a válečné námořnictvo.

● Rozvinout a zmodernizovat:

- zásoby munice všech druhů, přejít rozhodně na prostředky řízení, samonaváděcí, kazetové, včetně nutného vybavení s vytvořením podmínek k jejich rozvoji, výrobě, skladování,

- prostředky zpracovávající informace, REB, průzkum,

- letectvo, a to především úderné, bojové vrtulníky, letecký průzkum (letadla, vybavení, výzbroj), ale také dopravní (letouny, vrtulníky),

- vojsko protitankové obrany,

- systémy průzkumu a sledování Baltského moře, prostředky pro boj s hladinovým a podvodním loďstvem (letectvo, vrtulníky k vedení úderů na hladinové lodě a ponorky, pro minování, pobřežní raketové dělostřelecké, torpédové a raketové torpédové systémy.

● Rozhodněji zmodernizovat, ale početně snížit nebo alespoň nerozvinovat spojovací vojsko a plovoucí útvary válečného námořnictva, polní dělostřelectvo.

● Postupně přecházet v dalším období přetváření ozbrojených sil na vybudování vojsk územního typu (Švýcarsko), vytváření záloh na úrovni ústřední a vojenských okruhů; u ústřední úrovně zahájit dříve, a pak u vojenských okruhů přetváření záložních tankových a motostřeleckých útvarů na (divize, brigády?) vzdušně úderné (vybavené vrtulníky) a vzdušně protitankové.

● Vznikne-li nezbytnost vytvoření expedičních sil (ve prospěch evropského velitelství), pak je vytvořit ze záložních sil ústředního a okruhového velení, odpovídajícím způsobem oslabit zálohy nejméně ohrožených vojenských okruhů.

● Vyřazovanou techniku z výzbroje, pokud nebude možné ji prodat, využít v systému územní obrany, např. jak to uskutečňují Rakušané a Švýcaři (vytváření stálých uložených palebných bodů rozmístěných v nejdůležitějších místech prostorů možného postupu protivníka).

● Postupně přebudovat systém velení se zabezpečením promyšleného oddělení funkcí administrativních od operačních včetně úzké součinnosti veškerých druhů ozbrojených sil. Ministerstvu národní obrany složenému ze správ ponechat otázky přípravy ozbrojených sil a přípravu civilní obrany (organizaci, výzbroj, výstroj, mobilizaci, doplnění, služby atd.), ale také řešení otázek obrany v celostátním měřítku. Generální štáb Polské armády zbavit administrativních úkolů, vytvořit z něho orgán pro plánování a řízení ozbrojených sil, který by byl podřízen výhradně prezidentu Polské republiky jako vrchnímu veliteli Ozbrojených sil Polské republiky (oddělit jej organizačně z MNO). Z ústředních záloh (pozemního vojska, letectva a obrany pobřeží) vytvořit jedno uskupení, které by bylo podřízeno jednomu veliteli, jenž by měl nutný štáb úrovně velitelství sboru, a podřídit je náčelníkovi generálního štábu Polské armády.

Velitelství vojenských okruhů přetvořit na sloučená územní velitelství pozemního vojska, letectva a PVO, obrany pobřeží.

U nižších stupňů velení ponechat výhradně velitelství okruhové zálohy (pozemního vojska, letectva a obrany pobřeží) a také velitelství územní obrany a PVO. U veškerých velitelství, počínaje vojenskými okruhy níže, ponechat současně operační a administrativní funkce.

Druhé schéma vyjadřuje přestavbu Polské armády vzhledem k předpokladu, že bude ohrožena bezpečnost Polské republiky občanskou válkou přenesenou z SSSR (se vzetím v úvahu případné činnosti sovětských sil rozmístěných v Německu a Polsku); toto nebezpečí je skutečné a může nastat za několik měsíců nebo let. Lze však předpokládat, že v budoucnu, pokud by se vyjasnila situace v SSSR (nebo jiném státu - státech, které by vznikly v důsledku sovětské "perestrojky"), se toto nebezpečí sníží. Proto se také dlouhodobě zaměřené organizační přetvoření Polské armády vzhledem k tomuto požadavku nezdá být účelné. Tím spíše, že v podstatě každé nové organizační vnitřní členění, vycházející z předpokladů výše uvedeného schématu, zvyšuje účinnost Polské armády také za podmínek ohrožení a vzniku občanské války, obdobně jako ve všech dalších méně pravidelných formách činnosti.

Naléhavou se stává otázka vyhotovení vhodných operačních plánů včetně plánů přeskupení vojsk (časového rozmístění) a plánů k zabezpečení případné činnosti, jakož i přeskupení sovětských vojsk do SSSR, přestavby Polské armády vzhledem k předpokládanému ohrožení bezpečnosti státu východním (východními) sousedem. I za těchto podmínek

strukturální změny podle "prvního schématu" umožňují růst účinnosti polských ozbrojených sil.

Je také vhodné vycházet z předpokladu, že je nezbytné:

- ukončit (při náznacích ohrožení) proces snižování Ozbrojených sil Polské republiky, a právě naopak zahájit jejich příslušné rozvíjení,

- přetvářet systém územních orgánů velení takovým způsobem, aby vydržování východní a severovýchodní fronty nezatížilo pouze jediný vojenský okruh; znamená to vytvořit čtyři vojenské okruhy; rozhraní mezi východními okruhy (např. mezi Mazurským a Malopolským) by mělo probíhat pokud možno "proti" Polesí, nejlépe podél dolní části Bugu.

Důležité i v tomto případě je zahájit studia a současně připravit operační plány k vedení této války, jakož i učinit nezbytné úpravy v oblasti rozmístění vojsk.

Třetí schéma - přetvoření Polské armády dle předpokladu, že dojde k agresi velkého sjednoceného Německa proti Polsku nebo, což je ještě horší, k útoku vedenému zároveň ze západu i východu.

I v tomto případě nelze vidět lepší řešení, než jaké bylo navrženo v hlavních programových směrnících výše uvedených schématu plánu přestavby Polské armády. V obsahu operačních a zabezpečujících plánů, ale i operační přípravě území Polské republiky by měly být řešeny i otázky přemístění záloh mezi fronty a případným vytvořením dvou velitelství frontů. Závažným problémem se stane i nezbytnost vhodného rozmístění skladů tlů ozbrojených sil i státních rezerv.

Vyhotovení navrhovaného programu změn, který vychází ze všech předpokládaných možností, by nemělo být obtížné. Základ programu tvoří soustava programových směrnic prvního schématu (EATO), který je doplněn poznámkami vycházejícími z druhého a třetího schématu.

Problematické však bude vyhotovení podrobností, které musí počítat s různými variantami možných podrobných řešení, propočty a porovnáním nákladů, jakož i uskutečněním nahrání modelové situace, na jejímž základě by mělo být přijato nejvýhodnější a co nejlacinější řešení.

-JM-

MODELOVÁNÍ VÁLKY NA STŘEDOMOŘSKÉM VÁLČÍŠTI

Celkové vysvětlení modelování operací pro Itálii z hlediska strategických požadavků a prostředků, které poskytuje moderní technologie, bylo uveřejněno v časopise Rivista militare č. 1/1991 autorem Mauriziem Cocciou. Tento článek jistě poskytne potřebné

další informace velitelům, štábům, pedagogickým pracovníkům vojenských akademií a řídicích složek naší armády pro jejich vlastní činnost.

Autor článku se snažil vysvětlit zkoumání **modelování operací**, které je považováno za pokud možno zevrubné umělé napodobení skutečných, popř. neprovořených krizových nebo konfliktních situací.

Snažil se vysvětlit soustavu modelování, která by byla vhodná pro požadavky obrany Itálie.

Motiv soustavy spočívá ve čtyřech bodech, a to:

● Úloze a příspěvku modelování operací ke strategické analýze a operační koncepci rozvinutých zemí. Tato úloha je důležitá již za dnešních dnů, ale bude především určující v blízké budoucnosti, a to třeba jen z důvodů vztahu vynaložených finančních prostředků a účinnosti.

● Že také Itálie musí být schopna vlastnit nástroj modelování, jenž je způsobilý zevrubně zkoumat celou škálu takových událostí, které kdyby nastaly, by mohly ohrozit i národní zájmy.

Výsledky soustavného výzkumu mohou mít v budoucnosti velký význam v procesu zpracování, zdokonalování a koordinace národních strategií a v následujícím operačním plánování ozbrojených sil.

● Zájmy Itálie jsou v zásadě ovlivňovány úrovní stability na středomořském válečném poli. Trvalé ohrožení stability lokálními krizemi se vytvářelo jak z konfrontace sever-jih, tak i ze vztahů mezi východem a západem. Tyto události a jejich důsledky byly tak velké, že vyžadovaly celosvětovou analýzu, aby bylo možné hodnotit každou lokální situaci.

Proto bylo rozhodnuto vojenskými odborníky i státními nejvyššími orgány soustředit italský strategický zájem na toto válečné pole také při modelování. Zároveň byl dán požadavek na to, aby výzkum byl rozšířen i na celou oblast mezinárodních vztahů.

● Jak je možné využít nejdokonalejších metod modelování při stanovení možných mezí. Ukázalo se, že poznatky je ovšem nutné získávat především ve Spojených státech amerických, které mají nejdokonalejší technologii a zároveň i nejrozsáhlejší zkušenosti v tomto oboru.

Po těchto základních úvodních poznámkách, které jsou patřičně rozebrány v textu, je výzkum zaměřen na:

- samotný význam modelování a jeho možný vliv na národní kulturu,
- rozbor skutečností středomořského válečného pole (ta by měla ukázat jeho hlavní rysy, s nimiž bude nutné pracovat při jeho modelování),
- vyhodnocování výhod a možné omezení hlavních struktur používaných ministerstvem obrany Spojených států amerických,
- porovnávání zvláštních požadavků válečného pole s nynějšími možnostmi modelování, aby bylo možné zvolit hlavní prvky vnitřního uspořádání soustavy.

Autor uvedl zároveň závěry vojenských odborníků k použití modelování navržených struktur, jež jsou určeny pro všechny, kteří poprvé přistupují k modelování za operačními účely. Proto odborníci navrhli, aby se modelování zabývalo:

- Úvodem modelování války a válečných her.
- Rozborem středomořského válečného pole: skutečnost a požadavky na modelování.
- Vývojem modelování války ve Spojených státech amerických - současnost a budoucnost.
- Porovnáním mezi požadavky a nabídkou.
- Závěry modelování.

Úvod do modelování války a do válečných her

Prvá část výzkumu zkoumá:

- základní prvky válečných her,
- aktualizovaný význam modelování války,

- budoucí možný vývoj,
- národní přístup k modelování války.

Z tohoto přístupu k modelování a ze stavu jeho využití v Itálii vyplývají první požadavky na navrženou strukturu:

- **celosvětovost** považovaná za schopnost studovat možné předpovědi středomořské "scény", kde se utvářejí zájmy a je využívána národní strategie, aniž by se zapomínalo na dynamiku mezinárodních vztahů v celosvětovém měřítku,
- **jednotnost**, jež je považovaná vojenskými i civilními odborníky za strukturální schopnost studovat hypotetické situace od politicko-strategické úrovně až po operační a taktickou úroveň; přitom je možné v uzavřeném obvodu využívat dat a rozhodnutí z různých úrovní,
- **slučitelnost s uživateli**, kteří ve svých úvahách respektují základní úlohu tvořivosti a zkušenosti lidí,
- **souhlas se specifickými zvláštnostmi válčíště**, který důkladně zvažuje, zkoumá kořeny, význam situace, místní situace,
- **snadnost a možnost řídit mechanismus hry**,
- **její začlenění a používání** v trvalé struktuře, která je schopna využívat neustále aktualizovanou bázi dat, zabezpečovací techniku, vyhodnocování výsledků a jejich koloběh.

Rozbor středomořského válčíště: skutečnost a požadavky na modelování

Se zřetelem ke své velké oblasti zájmů se výzkum rozvíjí zkoumáním:

- středomořského válčíště jako celku,
- italských zájmů,
- zájmů středomořských zemí a "jižních" organizací,
- zájmů Severoatlantického paktu a evropských zájmů,
- účinků místní konfrontace východ-západ.

Ze studia středomořského válčíště vyplývají některé klíčové prvky, a to z hlediska rozboru zaměřené na zkoumání základních pravidel pro italské způsoby chování a jejich celkové interakce, tj. jednoduché prvky akce a reakce, které mohou být určitým způsobem modelovány pro zobrazení možných scénářů (situací).

Prvým prvkem je zjištění, že středomořské válčíště, i když je složité, hustě zalidněné různými stranami, je vysoce interaktivní, není doménou subjektivity, nepředvídatelnosti a rizika, jak by mohlo jako celek vypadat. Také zde působí zásady chování, které ovládají mezinárodní vztahy, i když tyto mohou mít různou hodnotu a různý vliv podle strany nebo země.

Rozbor uskutečňovaný se zřetelem k národním zájmům poskytuje také klíč pro vysvětlení minulých a současných událostí, jež nelze vždy snadno vysvětlit a extrapolovat podle složité skutečné situace.

Rozdělením výsledků analýzy podle klíčových prvků válečné hry začnou strukturální požadavky zkoumaného členění nabývat na materiálním významu, takže takové členění je schopno působit v hypotetické konfliktní situaci na středomořském válčíšti, přičemž se neustále přidržuje současných místních skutečností, jejich možného vývoje a uživatelů.

Vývoj modelování války ve Spojených státech amerických

Po vysvětlení nejvýhodnějších požadavků na strukturu přicházíme do oblasti nejzajímavějších řešení poskytovaných Spojenými státy americkými, abychom hledali nástroje, které mohou nejlépe splnit tytéž požadavky. Po předběžném vysvětlení současného modelování ve Spojených státech amerických jsou zkoumány tyto projekty:

- soustava pro politicko-vojenskou úroveň: POLICON,

- soustava pro úroveň sdružených válčíšť: JTLS,
- soustava pro taktickou úroveň: JANUS,
- soustava pro globální modelování: RSAS.

Probíhající výzkum vybraných soustav umožňuje vcelku konstatovat, že jejich aplikace na středomořské válčíště může být, s potřebnými úpravami, účinná.

Obraz situace poskytovaný těmito soustavami není zbaven omezení. Tato omezení nejsou přímo strukturální; jsou dána také nedostatkem koordinace mezi soustavami a vědeckým přístupem k modelování situace prováděnému metodami s cíli často odlišnými od metod a cílů uživatelů.

Kromě toho, přes tato omezení, nelze pochybovat o vlastní účinnosti zkoumaných soustav, protože:

- posuzují všechny úrovně hry,
- patří k nejnovějším a nejuplnějším, které jsou,
- jsou používány ve Spojených státech amerických, tudíž byly předem podrobně vyzkoušeny někým, kdo po dlouhou dobu zkoumal a používal modelování války.

Lze konstatovat, že je dostatek materiálu, s nímž lze pracovat a který lze upravit tak, aby splňoval důležité požadavky na modelovací soustavu, i když naděje, že bude nalezena jediná a vyzkoušená soustava, splňující specifické potřeby středomořského válčíště, bude zčásti zklamána.

Aby bylo dosaženo přesvědčivého závěru, uskutečňuje se **porovnání mezi nabídkou na trhu a potřebnými požadavky**. Z porovnání vyplyne s mnoha podrobnostmi možná struktura soustavy pro modelování války, považované za vhodnou pro italské politicko-strategické a taktické potřeby.

Jsou zkoumány dva aspekty při **modelování**:

- globální účinnost používání modelování války pro domácí (italské) problémy,
- zvolená a navržená soustava.

Pokud jde o používání modelování války, je pět hlavních hledisek zájmu, jež výzkum stanovil.

Prvé se týká celkové užitečnosti a je zaměřeno na důkaz, že rozhodovací proces v politicko-strategické oblasti je výsledkem vzájemného působení mezi stále větším počtem činitelů, vztahů: politický trend, ekonomická moc a omezení, sociální vliv, úloha a moc hromadných sdělovacích prostředků, státu, vojenská moc, atd. V této situaci není pro zpracování, upřesňování a používání věrohodné strategie pro stát a Severoatlantický pakt jiná cesta, než řešení problémů modelování války. Tato nauka jako taková se stává novou informací a další složkou řízení organizace národní obrany, schopné zvládnout situaci, lépe pochopit základní vztah mezi cíli, zdroji a akcemi.

Druhá otázka se týká úlohy modelování války ve strategickém myšlení a jednání. Základní myšlenkou je, že modelování (protože je abstrakcí skutečnosti) musí být považováno za nástroj, pro strategy a velitele, který nikdy úplně nenahradí jiné metody hodnocení a rozboru.

Aby modelování zůstalo spolehlivým nástrojem, musí být věrohodné, a to nás přivádí ke třetímu hledisku, které zkoumá úlohu člověka a techniky. Hlavním účelem modelování války je školit lidi s využitím toho nejlepšího ze známé techniky. Z této myšlenky vyplývá přehled uvažovaných prvků: především člověk, potom modelování a nakonec technika.

Avšak modelování ovlivňuje všechny velitele a je ovlivňováno nebo omezováno technikou. Problém "buďto člověk nebo stroj" by neměl být, což je hlavním ohrožením úplné věrohodnosti modelování dnes a v budoucnosti.

To neznamená odmítnutí podpory, kterou přináší věda, nýbrž naopak, musí to být chápáno jako nutnost větší pozornosti k vnitřní rovnováze mezi tvořivou a vědeckou složkou v soustavě modelování.

Možnosti modelování jsou vysoké a mohou hrát hodnotnější úlohu, než je tomu v přítomnosti. Je rozšířen názor, že klíčový prvek pro takový růst je nutné hledat v neome-

zených možnostech techniky. Všeobecné mínění považuje techniku za hodnotný příspěvek k pokroku modelování, avšak domnívá se, že jeho vzestup úzce souvisí s možnostmi člověka maximálně využít jeho potenciálu.

To nás přivádí ke čtvrtému hledisku, jež se týká přizpůsobení modelování války k příslušnému válečnickému a jeho uživateli. Modelovací soustava nemůže být použita stejným způsobem pro různé situace a pro různé uživatele a "scénář" (námet) není jediným prvkem, který zajišťuje vhodnost pro hypotetickou situaci, kterou chceme "hrát". Každá modelovací soustava musí být již od svého projektování přizpůsobena pro válečnického uživatele, pro jejich strategický přístup, způsob jednání a národní charakter. Naproti tomu, v současnosti je obor ovládnut analytiky a plánovači, zatímco uživatelé jsou postaveni do podmínek subjektu techniky (do podřízenosti techniky).

Páté hledisko vysvětluje možnosti modelování považovaného za nezbytné pro zemi jako Itálie, tj. odpovídá na možnou otázku: "Proč národní nástroj a nikoli pouze prosté spojení s podobnými soustavami Severoatlantického paktu?"

Odpovědí je, že sblížení strategie a obrany v rámci aliance:

- by mohlo podcenit požadavky a zájmy, které zůstávají i nadále národní,
- oddalovalo by lid od problémů národní obrany v důsledku nedostatečného pouta mezi velením a zemí,

- může změnit koncepci skutečné potřeby vojenských sil, protože předpokládá rozsáhlý zákrok ostatními členskými státy,

- dále předpokládá (pro Itálii) rozšíření strategie Severoatlantického paktu do středomořského válečnického, což je nutné dokázat,

- posunuje hlavní obranné úsilí jednotlivých členských států do ekonomického směru; v něm má každý národ snahu dělat jen to, co musí a nic víc, protože větší závazek může jiným umožňovat dělat méně; to neposiluje soudržnost a zesiluje vnitřní spory, je vždy spojené s udržováním národních ekonomických zájmů,

- nejvíce ze všeho zmrazuje národní strategické a operační myšlení, neboť strategie a doktrína jsou řízeny Severoatlantickým paktem jako celkem a Spojenými státy americkými zvláště, a tak by neexistoval žádný prostor pro odlišnou iniciativu, nebo národní řešení.

Všechny tyto úvahy nesnižují celkovou hodnotu dlouhodobé a úzké aliance, jakou je Severoatlantický pakt; dokazují však potřebu autonomního nástroje modelování, potřebného pro všechny partnery, určeného pro zkoumání národních zájmů. Jeho výsledky mohou napomáhat při řešení domácích problémů, upevňovat úlohu Itálie na mezinárodním poli a v alianci a Itálie může mít příznivý vliv na Severoatlantický pakt jako celek.

Pokud jde o navrženou soustavu, vychází z níže uvedených odvětví výzkumu a musí být chápána z hlediska optimálního využití všech možností a zdrojů.

V tomto rámci jsou klíčovými prvky tvořícími základ zvolené soustavy pro modelování:

- vytvoření střediska pro modelování války,

- uplatnění soustavné aktualizace systému dat pro celosvětovou situaci,

- zřízení a plynulé využívání souboru soustav pro modelování, integrovaných a koordinovaných mezi sebou, a to za účelem analýzy, operačního výzkumu, plánování a školení, zaměřených k účelům národní obrany, zvláště na uložené úkoly ozbrojených sil; jde o soustavu:

- ✦ pro politicko-vojenskou úroveň, uspořádanou pro velký počet stran a volnou interakci s člověkem, zabezpečovanou počítačem pro zpracování potřebných srovnávacích dat,

- ✦ pro sdruženou (vševojskovou) operační úroveň válečnické, zabezpečovanou počítačem se scénářem rozšířeným na všechny středomořské země; měla by být schopna u operační úrovně "hrát výsledky" politicko-vojenské hry s využitím téže báze dat a studií krizových anebo konfliktních situací,

♦ na taktické úrovni, zaměřenou na podrobnou analýzu a vyhodnocování bojových situací (brigáda-rota), a to na základě specifických výsledků operační hry.

Navržená základní soustava musí být volnou kombinací, aby byly sníženy hranice možností modelování, koordinovány a integrovány různé složky do jednotné struktury, která by byla vhodná pro požadavky středomořského válčiště i pro uživatele.

Požadovaná volná kombinace úzce závisí na koordinační úrovni modelování války, jíž Itálie chce dosáhnout na domácím a mezinárodním poli, a také na studiu prvých výsledků dosažených rozvojem her.

Konstatování přivádí vojenské odborníky k poslednímu závěru: **jestliže je potřeba jednotné a celosvětové soustavy pro modelování války národní úrovně všeobecně chápána, bylo by vhodné tuto potřebu pokrýt pokud možno brzy.**

Volba nástroje je důležitá, avšak základní je to, jak ho využít, jak dosáhnout toho, aby byl pružný a vhodný pro všechny běžné a předvídatelné požadavky, to je výzva pro plánovače, analytiku a uživatele pro budoucnost.

-MW-

SYSTÉM ŘÍZENÍ V OZBROJENÝCH SILÁCH SPOJENÝCH STÁTŮ AMERICKÝCH

Redakce časopisu Vojenská mysl navazuje na sled článků o systémech strategického řízení moderních armád světa redakčně upraveným článkem ÚVIS M. Dvořáka a PhDr. V. Svítka, CSc.

Ozbrojené síly USA jsou v současné době nejsilnějšími ozbrojenými silami. Základní myšlenkou budování ozbrojených sil je zdůrazňování odpovědnosti USA za mír na celém světě. V rozhovoru pro časopis Army č. 4/1990 prohlásil generál Colin L. Powell: "Nesmíme dopustit, aby škrty ve vojenském rozpočtu ohrozily naše postavení jako velmocí. Jsme velmocí a argumenty, které jsem přednesl ministroví obrany, prezidentovi a společně s ministrem obrany Kongresu, spočívají ve skutečnosti, že my máme přes to, co se děje v Sovětském svazu a ve východní Evropě, celosvětové zájmy a musíme mít jistotu, že máme síly připravené hájit tyto zájmy."

Proto jsou zájmy národní bezpečnosti základem pro cíle a závazky, které podle politických směrnic vytvářejí strategii a doktrínu. Strategické pojetí podmíněné ohrožením vyvolává vojenské požadavky. Na jejich základě je zpracováván návrh vojenského rozpočtu.

Otázky finančního plánování by si vyžádaly samostatné studie. Z našeho hlediska je důležité si uvědomit, že rozpočet plně ovlivňuje rozvoj amerických ozbrojených sil, a proto je mu věnována mimořádná pozornost.

Základní úkoly pro rozvoj ozbrojených sil jsou dány směrnicemi prezidenta - vrchního velitele ozbrojených sil. Na základě těchto směrnic předstupuje jednou ročně ministr obrany před Kongres se svou roční zprávou, v níž je naznačen rozvoj ozbrojených sil s odpovídajícími požadavky na finanční zabezpečení. Dalším dokumentem je zpráva o postavení ozbrojených sil na rozpočtový rok, kterou vyhotovuje výbor náčelníků štábů. Programy druhů vojsk obhajují náčelníci štábů před brannými a rozpočtovými výbory obou komor Kongresu.

Na jednáních náčelníci druhů ozbrojených sil, případně další funkcionáři ministerstva obrany čelí mnoha otázkám zástupců Kongresu, jejichž cílem je však zabezpečit bojovou připravenost. Bojová připravenost je jedním ze základních předpokladů fungování ozbrojených sil, jež v armádě USA tvoří organizace těchto sil, modernizace, schopnost přežít, připravenost, která je dána materiální (materiální zásoby, stav materiálu) a personální (lidský faktor, stav výcviku) částí.

Na základě uvedených požadavků je v podstatě organizováno ministerstvo obrany s 30 000 zaměstnanci. V čele ministerstva obrany stojí **ministr obrany**. Může jím být pouze civilista v rámci zásady, že formální zábranou proti nebezpečí militaristů v uniformách musí být 30 vedoucích pracovníků ministerstva obrany civilními osobami. Tak jsou civilisty všichni náměstci ministra, včetně ministrů jednotlivých druhů ozbrojených sil.

Poradním orgánem ministra je **Rada ozbrojených sil**. Jejím členy jsou kromě ministra náměstek ministra pro vývoj a výzkum, ministři a náčelníci štábů jednotlivých druhů ozbrojených sil, předseda Sboru náčelníků štábů.

Sbor náčelníků štábů (SNČ) je hlavním odborným vojenským orgánem ozbrojených sil, tvořeným náčelníky štábů tří druhů ozbrojených sil a velitelem námořní pěchoty. Sboru jsou podřízena společná a zvláštní velitelství ozbrojených sil na jednotlivých válčištích i na území USA.

Náčelníci štábů pozemního vojska, vojenského letectva, vojenského námořnictva plní funkce vrchních velitelů jednotlivých druhů ozbrojených sil. V zámoří i na území USA velí jednotlivým velitelstvím příslušných druhů ozbrojených sil.

Složky ministerstva obrany ve spolupráci se sborem náčelníků štábů a druhů ozbrojených sil vypracovávají programy, které se vzájemně doplňují a soustřeďují na zvyšování bojových možností i vědeckotechnického rozvoje. V roce 1986 byla ustanovena Packardova komise, která měla za úkol zpracovat doporučení na zúčelnění výzkumu, vývoje v ozbrojených silách. Na základě výsledků doporučení této komise nařídil prezident Bush ministru obrany se zaměřit na oblasti: personálu a organizace, obranného plánování, praxe a procesů akvizice, stanovení odpovědnosti mezi vládou a průmyslem.

Na základě přijatých závěrů byl vytvořen úřad zástupce ministra obrany pro akvizici funkcí ředitele obranného výzkumu a inženýrství. Jeho posláním je především poradenská činnost u ministra obrany k výzkumu, vývoji, akvizici. Úřad řeší celkové programy výzkumu a vývoje v působnosti ministerstva obrany, dozírá na činnost Agentury pro moderní obranné projekty. Specifické programy výzkumu a vývoje řeší ve své působnosti jednotlivé druhy ozbrojených sil.

Informační služby pro vědecké a technické štáby ministerstva obrany zabezpečuje technické informační středisko ministerstva obrany. Tyto služby sabají od shromažďování a rozšiřování bibliografických informací až po odpovědnost za řízení výzkumu v oblasti nových informačních technologií.

V čele ministerstva pozemního vojska stojí ministr pozemního vojska s kanceláří, kterou tvoří zástupce ministra a pět pomocníků, z nichž jeden je pomocníkem ministra pro výzkum, vývoj a akvizici. Dalšími pracovníky jsou hlavní poradce, pomocník pro administrativu, hlavní auditor, náměstek zástupce ministra a ředitel pro otázky malého obchodu (civilisté). Zbývajících 5 důstojníků zastává funkce: ředitele systému C4, generálního inspektora, náčelníka legislativy, předsedy výboru pro otázky záloh a důstojníka pro styk s veřejností.

Náčelník štábu pozemního vojska má prvního zástupce, ředitele štábu pro otázky řízení, rozbor a vyhodnocování programů, politického poradce (civilistu) a hlavního seržanta pozemního vojska. Štáb tvoří zástupci náčelníka štábu pozemního vojska pro zpravodajství, operace a plánování, personální otázky, týl.

Štáb specialistů je složen z ředitele pro Národní gardu, velitele ženijního vojska, náčelníka zdravotnické služby, hlavního vojenského prokurátora, náčelníka pro otázky záloh, náčelníka služby vojenských duchovních.

Zařízení štábu pozemního vojska (50) tvoří agentury, střediska, úřady i s vysokou vojenskou školou pozemního vojska, školou pro vojenské prokurátory i přípravnou školou pro Vojenskou akademii.

Níže uvedená organizace dokládá složitost řízení pozemního vojska.

● **Výzbrojní velitelství** s velitelstvími pro: zbraně, munici a chemický materiál, letecké systémy, spojení a elektroniku, skladové systémy, laboratoře, řízené střely, utajené velení, tanky a automobily, zkoušky a vyhodnocování, zabezpečení vojsk; dále s výzbrojním velitelstvím pro Evropu, vysokou vojenskou školou pro týlové řízení.

● **Další samostatná velitelství a zařízení:** vojsk, speciálních operací, pro výcvik a doktríny, zpravodajské a bezpečnostní, pro informační systémy, pro vyšetřování kriminálních deliktů, ženijní vojsko, zdravotnických služeb, pro řízení dopravy, posádkové pro Washington, pozemního vojska USA v Evropě, pozemního vojska USA v Pacifiku, 8. armády, pozemního vojska Jih; dále sem patří jednotky Národní gardy, jednotky organizované zálohy, náčelníci správ vojenské administrativy jednotlivých států USA. Systém řízení v ozbrojených silách USA - viz obr.

Ministr pozemního vojska Michael P. W. Stone objasnil ve svém článku, uveřejněném v Zelené knize 1990-1991 z října r. 1990 další vývoj pozemního vojska. Uvedl, že "vzhledem k tomu, že se armáda stává menší, musí následovat její přetvoření, aby mohla vyhovět složitému a nejistému mezinárodnímu ovzduší a přitom si zachovat schopnost rychlého zvětšení, tím čelit nepředvídaným událostem - nikdy neochabnout ve schopnosti ochraňovat naše zájmy, a to v konfrontaci s finanční skutečností". Ve stejné publikaci náčelník štábu pozemního vojska generál Carl E. Vuono píše: "Základní úkol pozemního vojska zůstává stejný - vycvičenost a připravenost hájit naši národní bezpečnost nyní i po další desetiletí." K tomu vytyčil již v minulém roce šest základních, trvale platných zásad:

● Vhodná vývojeschopná doktrína k řízení akcí na bojišti. Požadavku odpovídá doktrína kombinovaného vzdušného a pozemního boje (Air Land Battle), která je schopna reagovat na všechna ohrožení.

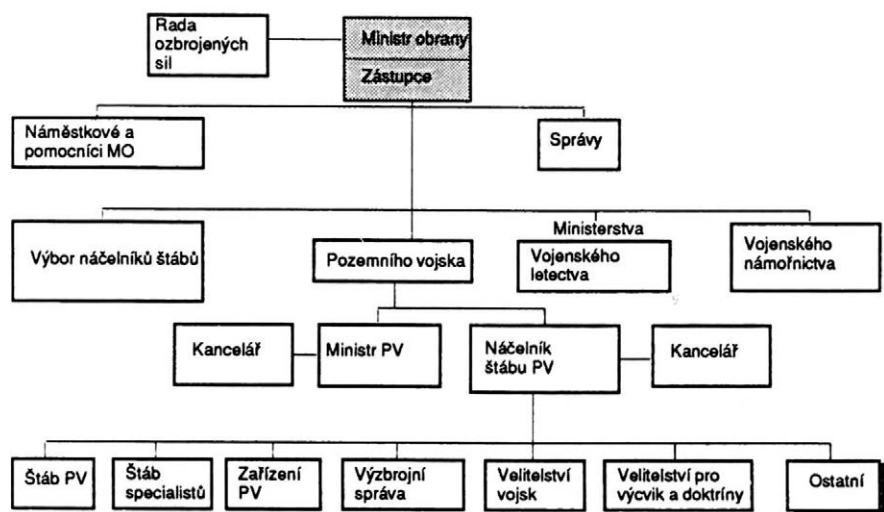
● Zachovat příslušný poměr obrněných, lehkých a zvláštních sil, správnou kombinaci mezi polními a záložními vojsky.

● Pokračovat v tvrdém, skutečném a náročném výcviku dle hesla "více potu na cvičišti, méně krve na bojišti".

● Pokračovat v modernizaci pozemního vojska na základě Komplexního plánu rozvoje techniky pozemního vojska, který má 13 dílčích plánů.

● Výchova rozhodných, přesvědčených velitelů v rámci programu rozvoje velitelského sboru pozemního vojska.

● Zachování nejvyšší možné kvality pozemního vojska, která umožní plnit výše uvedené zásady. S tím vytvářet životní podmínky vojákům a jejich rodinám.

Obr.

Uvedené zásady jsou uváděny v život ve dvou směrech. V prvním to jsou úkoly výcviku, kde otázky dlouhodobého i krátkodobého rozvoje armády řeší velitelství pro výcvik a doktrínu, kterému podléhá 35 zařízení a škol, a to např.: středisko vševojskového boje, týlové středisko, velitelství vojenských kateder, středisko výcviku vševojskových zbraní, vývoje vševojskových zbraní, středisko a škola tankového vojska, vojskového letectva, ženijního vojska, polního dělostřelectva, pěchoty, zpravodajské středisko a škola, středisko a škola vyzbrojování, raket a munice, akademie pro poddůstojníky, středisko a škola vojenské dopravy, velitelství analýz, které se svými podřízenými částmi je řídicím orgánem přestavby pozemního vojska. Jeho úkolem je vypracovat program perspektivního vývoje a strategii uskutečnění změny, včetně návrhu organizačního členění pozemního vojska a charakteru vedení bojové činnosti v budoucnosti.

Druhým směrem jsou úkoly materiálně technického zabezpečení, vývoje, nákupu vojenské techniky, které vycházejí ze změněné situace. Úsek je v ozbrojených silách USA rozdělen podle druhů ozbrojených sil. U pozemního vojska za něj odpovídá úsek výzbrojního velitelství (Army Material Command). K řešení jednotlivých programů se vytváří Struktura vývoje a dodávek techniky pozemního vojska, kde jsou určeni: výkonný ředitel programu, ředitelé programů, projektů a dílčích projektů. Kromě toho vstupují do uvedeného členění systémoví ředitelé velitelství rozborů, přidělení k jednotlivým programům.

V současnosti je americkou doktrínou Kombinovaný vzdušný a pozemní boj, jejímž cílem je vybudování kvalitního a účinného pozemního vojska. Nové pojetí rozvíjí nynější koncepci a popisuje vedení bojové činnosti s výhledem na 15 až 30 let, které bude zakotveno v klíčových dokumentech ministerstva obrany, Sboru náčelníků štábů a v plánovacích dokumentech velitelství pozemního vojska, dle nichž budou určeny směry rozvoje pozemního vojska, včetně výzkumu, vývoje nové generace zbraňových systémů příštího období.

-JM-

KONVERZE ZBROJNÍHO PRŮMYSLU

Tento problém, jak uvedl v časopise Rivista militare č. 1 z roku 1991 Sergio Rossi, je nejen italským. Může jít i o náš stát. Myslíme si, že po redakčním zpracování přinese čtenářům potřebné informace z této problematiky.

Otázka tzv. rekonverze (převedení válečné výroby na mírovou) civilního zbrojního průmyslu je velmi choulostivá a značně složitá.

Je tomu hlavně proto, že je řešen především v ideologických pojmech, nikoli však ve strategických a ekonomických. Kromě toho, jeho zastánci velmi často sledují různé cíle, které jsou v rozporu s průmyslovou přeměnou (konverzí), kterou sami navrhuji. Jako takové cíle je možné uvést:

- opozice vůči vojenským výdajům nebo vývozu výzbroje, což nelze uvádět do souvislosti s požadavky na zaměstnanost nebo s protesty zaměstnanců z daného průmyslového zbrojního odvětví,

- obava, že zájmy obranného (zbrojního) průmyslu a jeho zaměstnanců by mohly bránit současně probíhajícímu procesu snižování výzbroje,

- snaha zajistit financování průmyslu, ve skutečnosti jako "utopeného kapitálu" atd.

Proto převedení zbrojního průmyslu na mírovou výrobu se ve skutečnosti projevuje jako problém jeho nového uspořádání a přizpůsobení novým tržním podmínkám domácím i mezinárodním. Takový vývoj je však ovlivňován nejen technologickým pokrokem, nýbrž také politickými činiteli, jako možná kontrola zbrojního průmyslu v Evropě, rozšiřující se průmyslová, technologická a tržní integrace, která bude následovat podle "smlouvy o spojené Evropě", ale i podmínky, které se vytvářejí na světovém zbrojním trhu.

Trh je podřízen možným mezinárodním krizím a konfliktům. Dále na něj působí soutěžení nových výrobců, tlak amerického a sovětského průmyslu, které mají přebytečné výrobní kapacity vysoce kvalitního zbrojního průmyslu způsobené snížením domácího odbytu.

Převedení válečné výroby na mírovou (konverze) samo o sobě, jak je navrhuji různé politické strany, nemá žádný smysl. Zbrojní průmysl existuje, protože je zaměřen na splnění požadavků národních ozbrojených sil. Jeho zrušení by bylo nemyslitelné jak ze strategicko-politického hlediska, protože by znamenalo závislost na cizích zemích, tak z průmyslového hlediska, protože by potrestalo především italský průmysl v mnoha nejdůležitějších technologických odvětvích, která jsou stejná pro vojenskou i komerční výrobu, a tak financují také zahraniční soutěž.

Převedení válečné výroby na mírovou musí být zaměřeno na nové tržní podmínky domácí i mezinárodní, musí uvažovat také konverzi a změny probíhající přinejmenším v Evropě.

Pokud jde o trh, tj. o objednávky ozbrojených sil, je nutné vzít v úvahu, že jednání o kontrole zbrojení v krátkodobé perspektivě ovlivní snížení politických možností přidělovat finanční prostředky do obranných rozpočtů a v dlouhodobé perspektivě mohou ovlivnit plánování nákupů jak z hlediska kvality, tak kvantity. Zvláště se zvětší strategický význam průmyslové mobilizace, tj. schopnosti průmyslu rozšířit výrobu v případě potřeby a zvýšit výrobu obranných prostředků, kdyby se změnil současný vývoj zmírňování napětí a snižování výzbroje mezi oběma velmocemi.

Z toho vyplývají tři požadavky:

- řízená a plánovaná omezování zbrojního průmyslu na výrobní odvětví s technologiemi podobnými těm, jichž se užívá u zbrojního průmyslu, jako jsou předměty veřejné potřeby, uchování životního prostředí, telekomunikace atd.,

● změna technických specifikací zbraňových systémů, aby bylo možné používat pokud možno nejvíce součástek a subsystémů zavedených v komerční oblasti, a to nejen pro snížení nákladů a ke zkrácení lhůt vývoje, nýbrž také pro vytvoření podmínek nezbytných pro průmyslovou mobilizaci, která by jinak byla nemožná anebo velmi obtížná,

● formulace věcné průmyslové politiky pro obranu, která nemůže být vedena podle zásad mírové politiky, nýbrž která dodržuje pravidla a podmínky průmyslové mobilizace.

Se zřetelem k výrobě je nutné brát v úvahu všeobecné směry možného vývoje technologické a průmyslové integrace v Evropě. "Smlouva o spojené Evropě" bude nejen znamenat vytvoření společného evropského trhu v oblasti zbrojení a sjednoceného evropského zbrojního průmyslu, nýbrž také ovlivní organizaci průmyslu jak na úrovni součástek (a subsystémů), což je odvětví maximálně společné pro civilní a vojenskou výrobu, tak také na úrovni systémů. A to v důsledku skutečnosti, že většina veškerého průmyslu pracujícího ve zbrojním odvětví má také komerční výrobu. Změna jejich rozmístění v Evropě proto ovlivní také odvětví vojenské výroby. To bude ještě důležitější vzhledem ke skutečnosti, že výroba zbraňových systémů je nyní velmi složitá a že spolupráce nemůže být omezena na dřívější jednoduché formy ve výrobě, nýbrž že vyžaduje technologické a průmyslové vazby mnohem systematictější, než byly ty, jichž se používalo v nedávné minulosti. Proto při převádění válečné výroby na mírovou se musí počítat s novými podmínkami vysoce rozvinutého technického evropského průmyslu, který se již dnes mění v souladu se sjednoceným evropským trhem, dále se vznikajícími velkými skupinami firem, které pravděpodobně ovládnou budoucí evropský trh.

Pokud jde o italský průmysl, potřeba rozsáhlé rekonstrukce, která již byla zdůrazněna během "první národní konference zbrojního průmyslu" v červenci roku 1984, jde ruku v ruce s potřebou vyplývající z rychlosti evropského sjednocovacího procesu, z méně přitažlivé úlohy i z vlivu jednání o kontrole výzbroje.

Zpráva již tehdy přistupovala k návrhům na průmyslovou přeměnu zbrojního průmyslu v Itálii a zkoumala ty návrhy, které byly vyjádřeny různými politickými stranami, analytiky daného odvětví a odbornými organizacemi.

Proto některé zákony, předložené levicovými stranami nebo radikály, měly některé společné body, a to, že:

● Itálie by neměla obchodovat s výzbrojí,

● zbrojní průmysl může být přeměněn bez škodlivého vlivu na zaměstnanost,

● přeměna zbrojního průmyslu musí být uskutečněna ze zbrojního rozpočtu, v souladu se směrnicemi meziministerského výboru, do něhož není ministerstvo obrany často vůbec zařazeno,

● přeměna zbrojní výroby na mírovou se uskuteční bez předchozího zkoumání budoucích požadavků ozbrojených sil,

● problém továren na výzbroj a zbrojovek není nikdy brán v úvahu.

Všechna tato konstatování anebo postoje se zdají být velmi spornými, protože:

- zákaz vývozu výzbroje je v rozporu s vývojem směřujícím k sjednocení evropské obrany a v každém případě by měl být posuzován se zřetelem ke svému skutečnému vlivu z hlediska zrušení schopnosti samofinancování firem, nedosažitelnosti hromadné výroby a nesnadné účasti na evropské koprodukcí (naopak, pro Itálii by mohlo být nezbytné podporovat zaměření na politiku vývozu výzbroje, která je mezi evropskými zeměmi velmi odlišná),

- přeměna výrobních programů zbrojního průmyslu v Itálii byla dosud uskutečňována především tak, že byly využívány fondy pro nezaměstnanost nebo předčasného odchodu do důchodu; zdá se být neuvěřitelné, že to, co se stalo v jiných průmyslových odvětvích, by nemohlo být vhodné také pro dané průmyslové odvětví,

- převedení nákladů určených na konverzi na obranný rozpočet je naprosto nevhodné z logického hlediska, i když je lze pochopit ze stanoviska zastánců změny výroby zbrojního průmyslu, kteří si přejí nalézt řešení finančních překážek stojících v cestě této změně,

- zásadním úkolem zbrojního průmyslu je zásobovat italské ozbrojené síly materiálem, který potřebují, a nazírat na problém změny výroby zbrojního průmyslu bez ohledu na jeho poslání je nesmysl,

- problém odvětví zbrojního průmyslu musí být posuzován společně s ostatními průmyslovými odvětvími, protože zbrojní průmysl plní přinejmenším částečně tytéž požadavky jako ostatní průmysl.

Studie konverze, kterou uskutečnili v Itálii zahraniční analytici, byla všeobecně ovlivněna podobným výzkumem prováděným v zahraničí a často pouze přeneseným na italský případ, včetně výsledků, přesto, že se týkal zcela odlišného politického, sociálního, ekonomického a průmyslového rámce.

Takto uskutečňované studie často spočívají především na ideologických předpokladech, které se domnívají, že existuje možnost "bezbolestné" změny přechodu zbrojního průmyslu na mírovou výrobu, na schopnosti zbrojního průmyslu vyrábět výrobky jiné než vojenské. Problém však není jen ve výrobě, ale spíše v odbytu na trhu. Jestliže tento tržní prostor je, nelze pochopit, proč ho vedoucí činitelé daného odvětví ještě nevyužili.

Postoj odborníků se zdá být lépe formulovaný a opatrnější než postoj politiků i postoj obsažený ve studiích o konverzi.

Všeobecně se zdá, že odbory (i když se nedávno vývoj ke konverzi ještě zjevně posílil) jsou více zaměřeny na návrhy diverzifikace výroby, s rozšířením průmyslových aktivit do odvětví technologicky podobných zbrojní výrobě.

Podle odborů by to bylo také příznivé pro zaměstnanost a pro zakázky firem. Takto by civilní výroba mohla vyvažovat nevyhnutelné opakující se vývoje vojenských objednávek a především vývozního trhu.

Tato politika odborů byla vyjádřena několika požadavky během vyjednávání. Přinejmenším pro danou dobu měly odbory málo sympatií pro zastánce přeměny zbrojní výroby, kteří se však pokoušeli ovlivňovat dělníky poukazováním na velké výhody a téměř reálné "zisky z konverze".

Studie dále uvádí výsledky výzkumu jednání o konverzi v zahraničí a byla v Itálii prozrazena zastánci takové operace. Nepřišli s pozoruhodnými výsledky, byli v Itálii kritizováni, a to také tak významnými analytiky, jako jsou Giancarlo Graziola z Katolické univerzity a Fabrizio Battistelli z Ústavu pro odzbrojení. Fabrizio Battistelli vyzývá k realismu a opatrnosti, zdůrazňuje, že konverze se nesmí uskutečňovat na "útraty dělníků", že nemůže být prostě založena na "navrhování neskutečných výrobků na technologické úrovni a nulové hodnoty na komerční úrovni".

Jedna část studie je věnována zkoumání a návrhům konverze zbrojního průmyslu v Sovětském svazu. To je pro dotyčný problém málo zajímavé vzhledem k odlišným ekonomicko-sociálním podmínkám, avšak pozoruhodné z hlediska informace o tom, co nastalo v sovětském zbrojním průmyslu, hlavně pokud jde o nová politická rozhodnutí Gorbačovova vedení.

V současnosti, na jedné straně, je sovětský zbrojní průmysl, až dosud vysoce upřednostňovaný s absolutní prioritou zdrojů a technologií ve srovnání s civilním sektorem, vyzván k velkému úsilí ke konverzi anebo k zahájení výroby důležitého spotřebního zboží pro obyvatelstvo, jehož je vážný a kritický nedostatek. Na druhé straně, jestliže je zbrojní průmysl vyzván k vyšší závislosti na trhu a jeho zákonech, a to i v "poloplánovaném" hospodářství (tzv. "tržní socialismus"), znamená to hlubokou restrukturalizaci pokud jde o vztah nákladů a užitku. Konečně, proces konverze sovětského zbrojního průmyslu úzce souvisí jak se současnou rozsáhlou reorganizací ozbrojených sil, tak i se změnou struktury

výdajů na ozbrojené síly Sovětského svazu, a to vzhledem k oznámenému rozsahu snížení a k jeho rekvalifikaci ve smyslu vyšší technologické a kvalitativní účinnosti.

Výzkumná zpráva obsahuje také některé odvětvové rozbor, jako např..

● **"Ekonomický význam vojenských výdajů: odzbrojení a vývoj"**. Tato stať stručně vysvětluje hlavní teorie, týkající se účinků vojenských výdajů na ekonomii (Leontief, Melman atd.) a zdůrazňuje, že výzkum tohoto problému, hlavně na makroekonomické úrovni, není ani zdaleka úplný ani ukončený, pokud jde o určité ideologické argumenty, které charakterizují vojenské výdaje jako značně odlišné od veřejných výdajů; v současné době analytikové, jako např. Jacques Fontanel (expert Spojených národů), docházejí k závěru, že každé snížení vojenských výdajů přinese odlišné výsledky v závislosti na druhu hospodářství, v němž se uskutečňuje.

Z tohoto hlediska, každý závěr o určujícím vztahu mezi odzbrojením a vývojem, i když je morálně a ideologicky oprávněný a pochopitelný, není ekonomickou analýzou potvrzován.

● **"Zkušenosti z konverze výroby v civilním sektoru a hodnocení použitelnosti na vojenský sektor"** (Bellini of Nomisma). Dochází k závěru, že konverze se musí řídit progresivní diverzifikační strategií a že je obtížné uskutečnitelná pomocí veřejných finančních výhod poskytovaných firmám.

Úloha veřejné politiky se pak musí soustředit na vhodné a podpůrné strategie, obměny, které jsou založeny na výzkumu, vývoji nových výrobků anebo procesů a na nových aplikacích. Dále se zdůrazňuje, že průmyslová politika musí být správně zaměřena na přeměnu nikoli firem, nýbrž celé země nebo vymezené geografické oblasti. Konverze uložená jedině firmě je na technologické a ekonomické úrovni téměř nemožná.

● **"Veřejná podpora výzkumu a vývoje - možný nástroj pro konverzi průmyslu"** (Rolfo z univerzity Turin). Zdůrazňuje, že "zákon 46" byl skutečně využíván některými firmami jako nástroj pro dosažení diverzifikace nebo alespoň pro pokus o diverzifikaci v civilním sektoru, či pro vyhodnocování technologických možností; avšak není dostatek informací pro hodnocení dosažených výsledků.

● **"Problém průmyslové mobilizace"** (ARES), zdůrazňující otázky, před nimiž stojí organizace moderních firem, a to v důsledku posunu od vertikální integrace výroby k horizontální. Prakticky se vytvořilo "obojetné hospodářství": na jedné straně hlavní smluvní společnosti schopné soustavného sjednocení, na druhé dodavatelské společnosti pracující na úrovni součástek a subsystémů. Průmyslová mobilizace nyní předpokládá, že došlo ke dřívější diverzifikaci výroby. V tomto smyslu, požadavky konverze a průmyslové mobilizace se blíží k potřebě diverzifikace výroby, která musí být cílem nikoli "ideologické" politiky konverze, nýbrž zbrojní průmyslové politiky, již je v Itálii značně zapotřebí.

Konečně, závěry zprávy se zabývají řízením a organizací průmyslové zbrojní politiky spolu s hlediskem konverze. A to má vztah k článku 6. nynějšího "zákonu o vývozu výzbroje", o němž diskutoval italský parlament. Ten předpokládá, že bude zřízen "koordinační orgán" pro výrobu materiálů a výzbroje, včetně problému konverze, jenž nebude zařazen na ministerstvu obrany, nýbrž u předsedy vlády.

Zpráva plně souhlasí se zřízením "orgánu" pro podporu využití vojenských technologií a výrobků, orgánu, který je u ministerstva obrany mnoha cizích zemí počínaje Spojenými státy. Ve zprávě se dochází k tomu, že je vhodnější zařadit takový orgán již do meziministerského výboru pro zbrojní průmysl. Tak bude možné zajistit jeho obsazení odborným technickým personálem a dosáhne se tak i menší možnosti překrývání působnosti.